

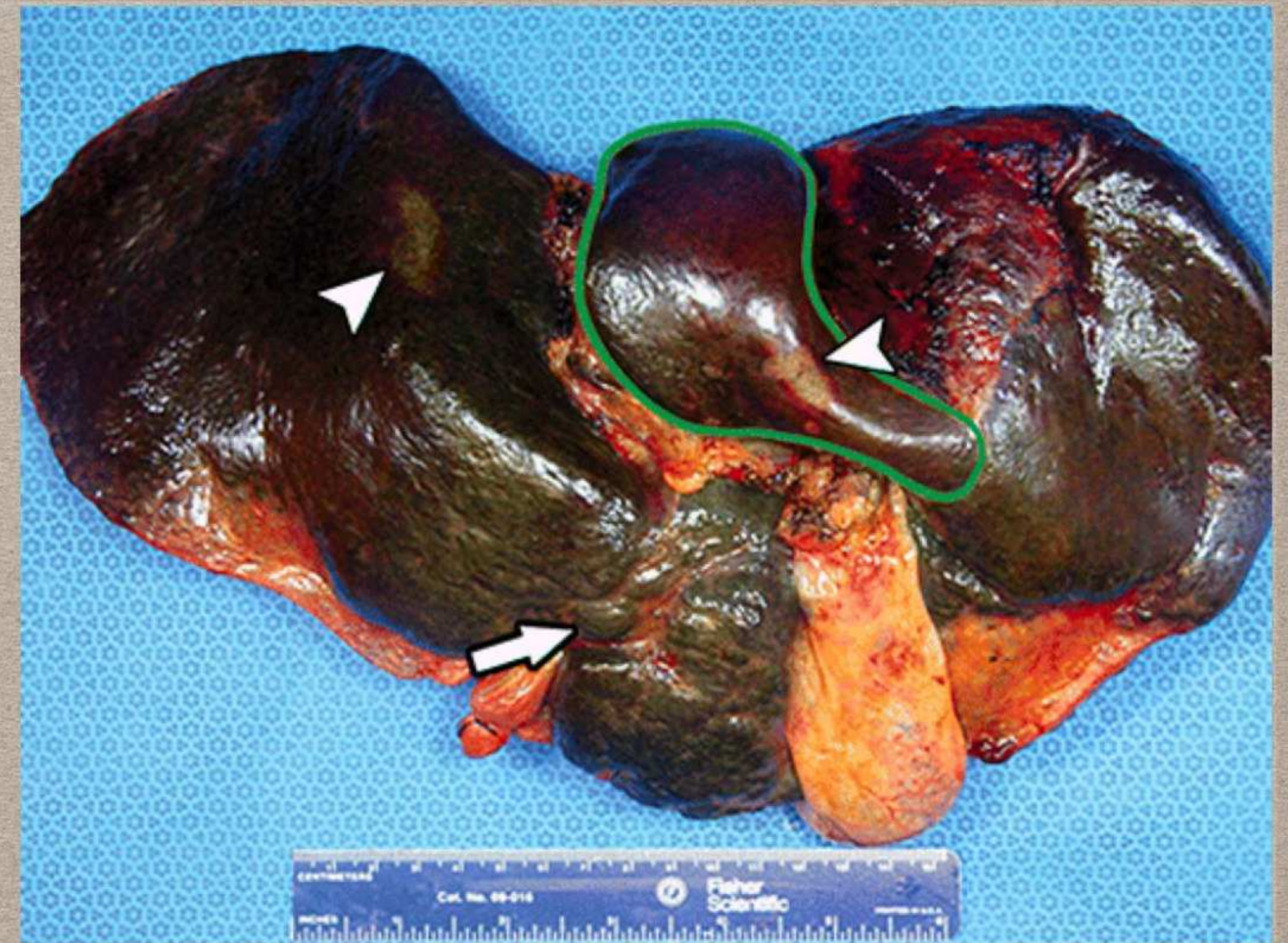
PRIMAARNE SKLEROSEERIV KOLANGIIT

*Helen Kepler
Pärnu Haigla, märts 2023*

ETIOLOOGIA

- Teadmata etioloogiaga krooniline ja progresseeruv sapiteede põletik ja fibroos, mis väljendub kolestaasina ja kulmineerub biliaarse tsirroosi ja maksapuudulikkusega
  - Põhja-Euroopas levimus 16/100 000 ; 30-40 a vanuses, M>N (1)
  - Seotud põletikulise soolehaigusega (85% haavandiline koliit)
  - Esmaselt kirjeldatud **1867**

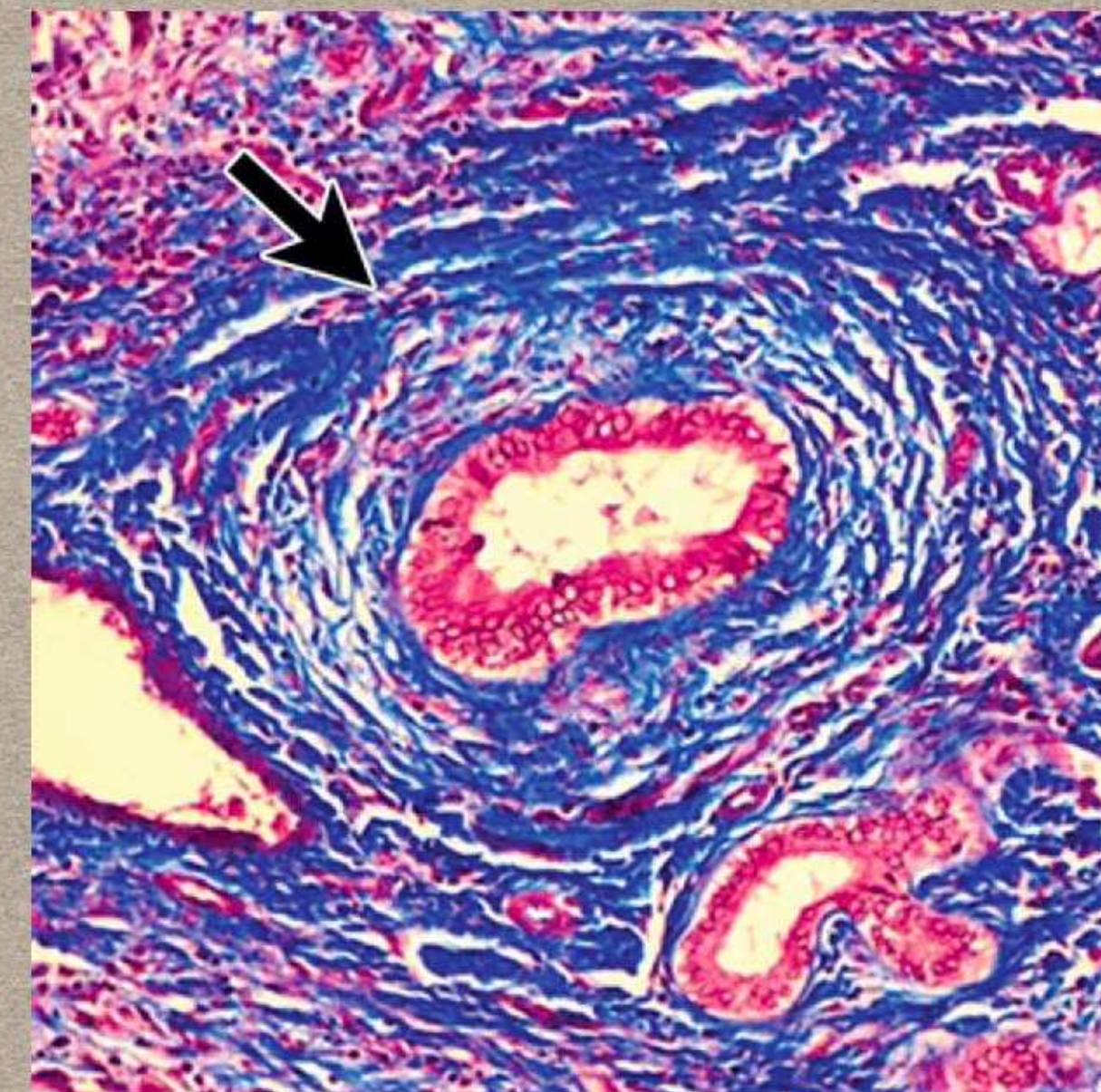

19 a M maks; rohelistes ringis l. caudatus

KLIINILINE LEID

- **SÜMPTOMID:** väsimus, ülakõhuvalu, naha sügelus, öine higistamine, ikterus, kõhulahtisus, nõrkus, palavik
- Labor: konj. **Bil**, **GGT** ja **ALP** tõus; **SMA**, **ANA**, **pANCA**
- Patohistoloogiliselt periduktaalne kontsentriline fibroos sapiteede ümber
  - **Biopsia** on vajalik väikeste sapiteede haaratuse puhul kui kolangiograafia on patoloogiata
- **TÜSISTUSED:** Biliaarne tsirroos (>10 a) Portaalhüpertensioon
Kolangiokartsinoom (15%; 160x suurem risk tavapopulatsiooniga võrreldes),
Sapipõie Ca! (2%), Bakteriaalne kolangiit
- **RAVI:** ursodeoksükoolhape (soodustab sapphapete eritumist), **kolestüramiin/**
kolestipool (sapphapete sidumine soolestikus, Chol alandamine); Kasutatakse
striktuuride laiendamist, stentimist, litotrüpsiat sapiteede kivide puhul

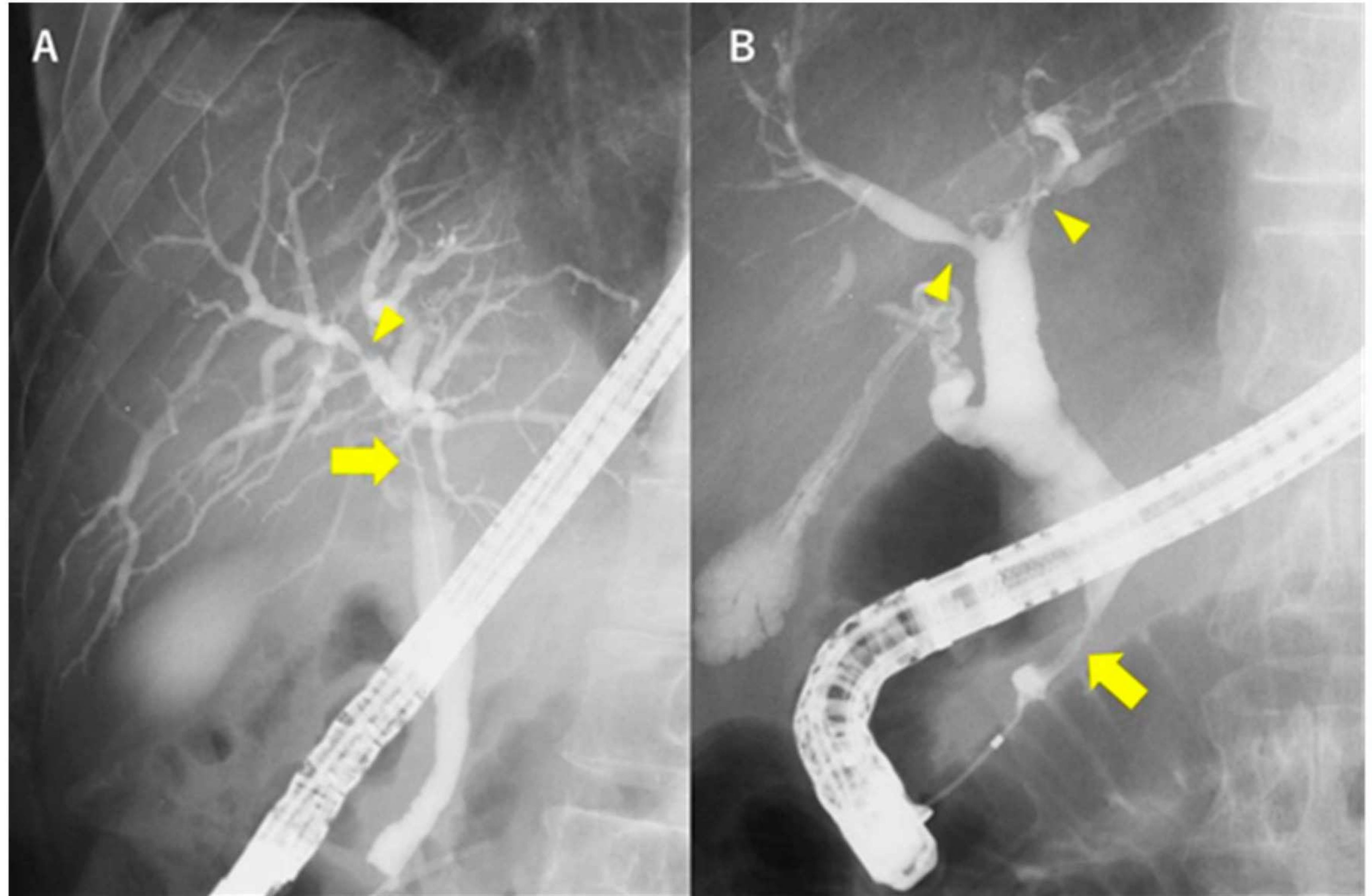
Ainus tervistav ravimeetod lõppstaadiumis maksahaiguse puhul on **uus maks**.

20-25% haigus kordub; 5a elulemus 80%.

DIFERENTSIAALDIAGNOSTIKA (2)

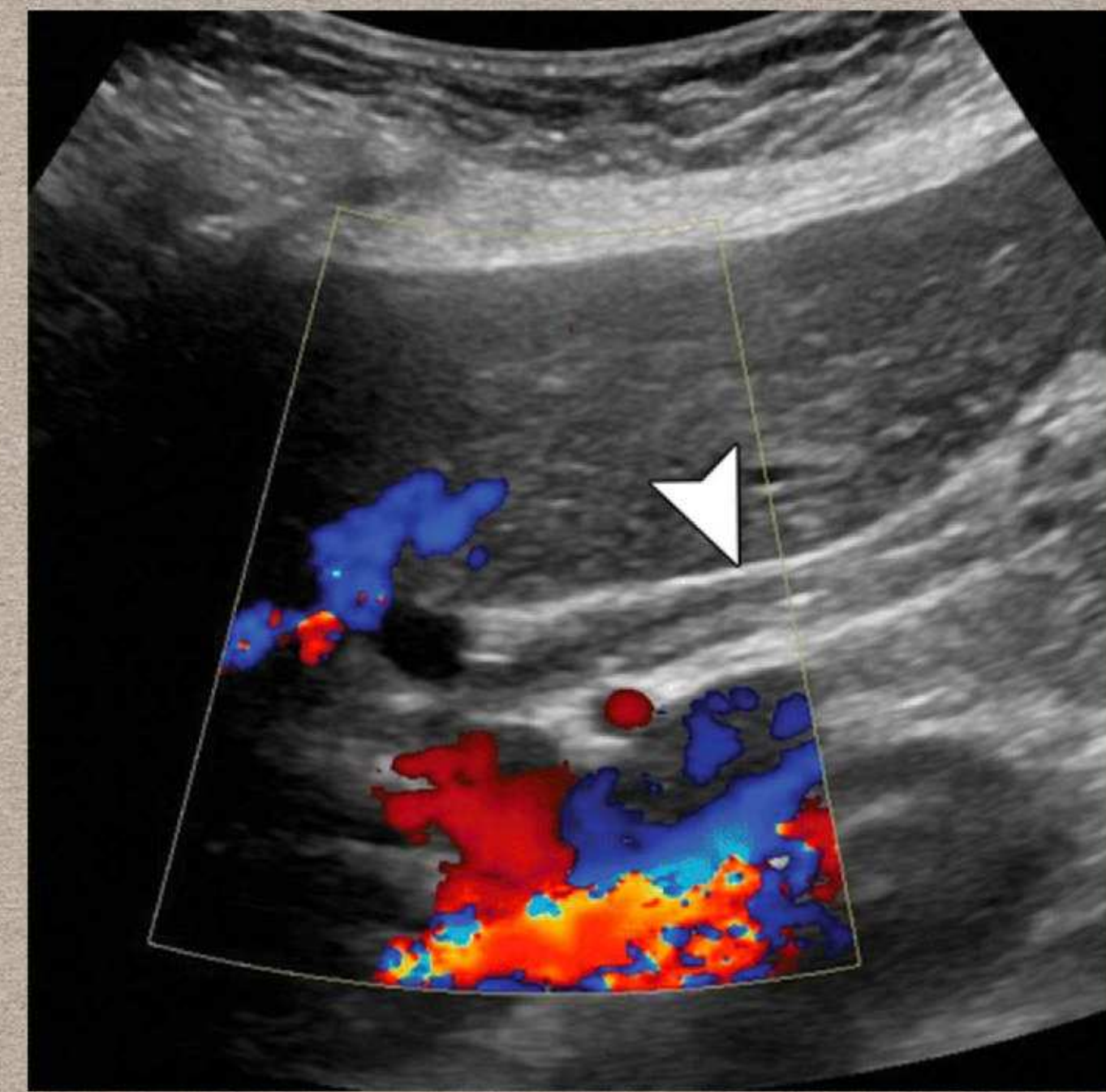
- **Sekundaarne skleroseeriv kolangiit** - kaasasündinud; kr. obstruktsioon; infektsioon; toksilisus; immuunreaktsioon
- **IgG4 skleroseeriv kolangiit** - striktuurid on pikad, haaratud on ka **pankreasejuha (B nool)**; $N > M$, allub hormoonravile
  - **A** - **PSC**
  - **B** **IgG4 SC**

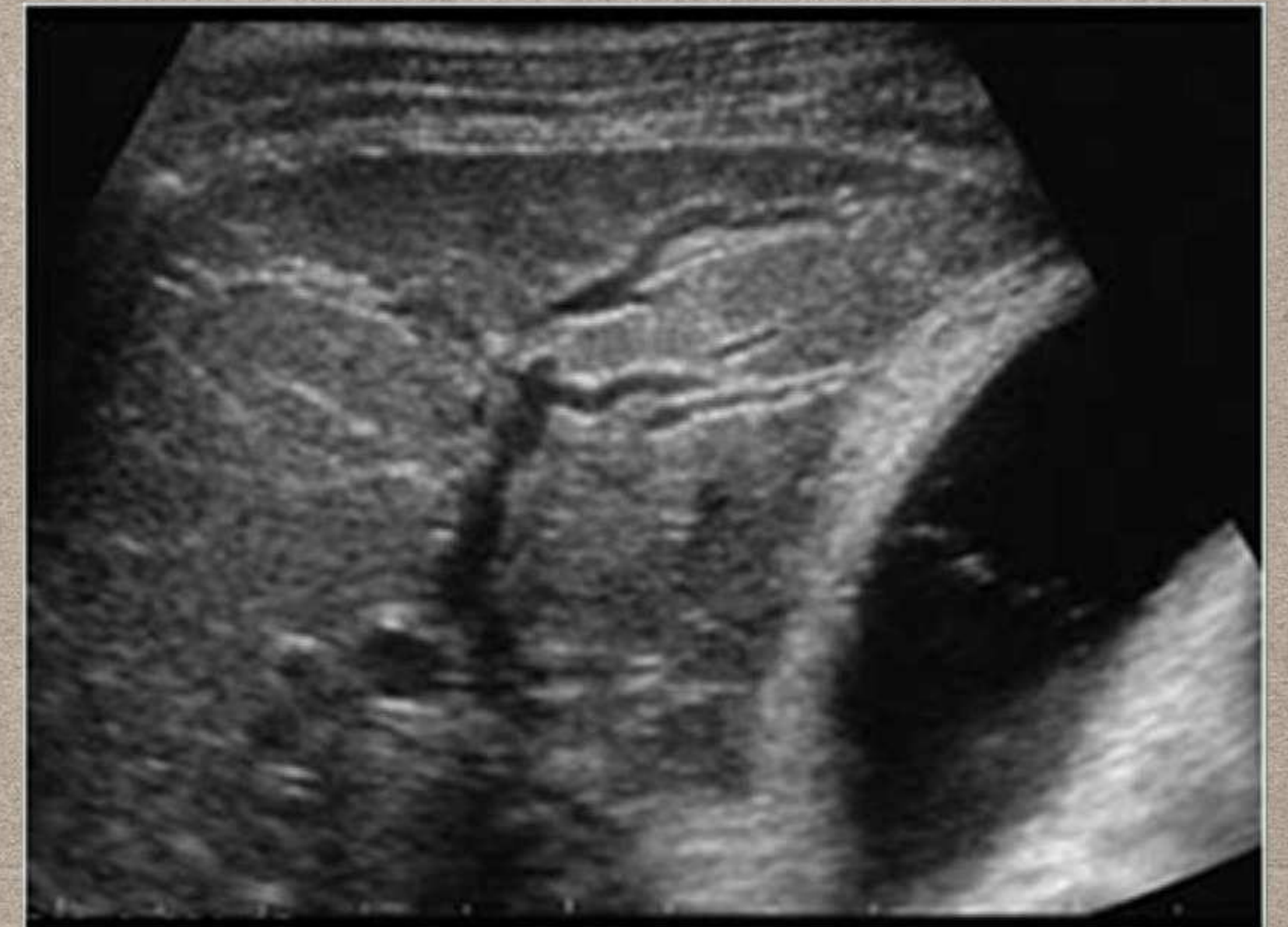

UH-DIAGNOSTIKA (1)

- Ekstrahepaatiliste sapiteede difuusne seina paksenemine
- Intrahepaatiliste sapiteede segmentaarne laienemine
- Portaaltiaadi hüperehhogeensus
- Portaalveeni harude kõrval punktjad või jämedad lubistused
- Sapipõie seina paksenemine, sapistaas, sapikivid, põletikulised polüübid
- Tsiirroosi tunnused - kontuuri ebatasasus, sabasagara hüpertroofia, portaalhüpertensioon, põrna suurenemine, kollateraamid

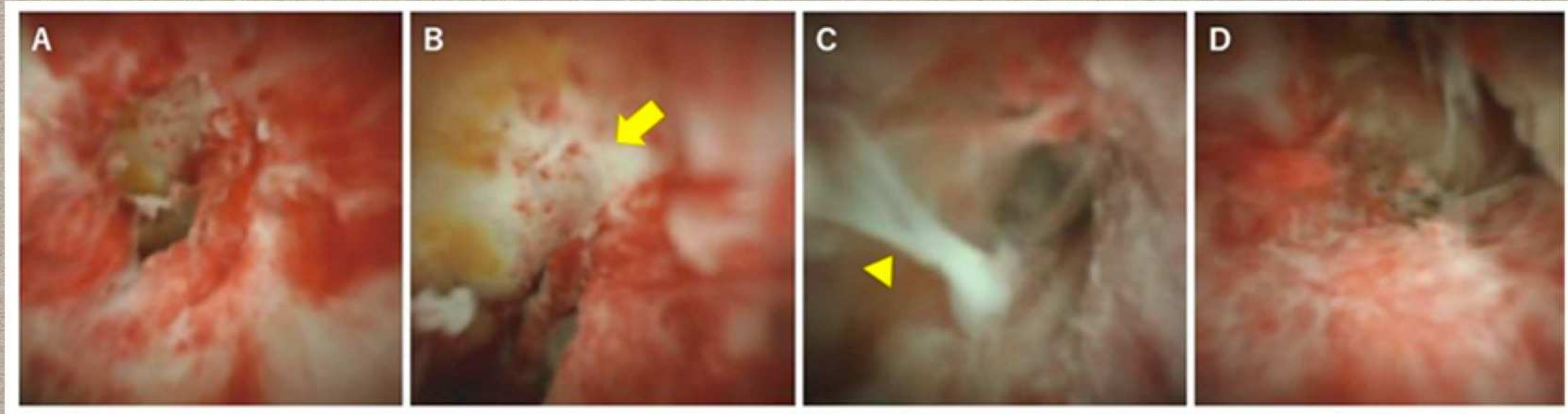
ÜSJ seina paksenemine

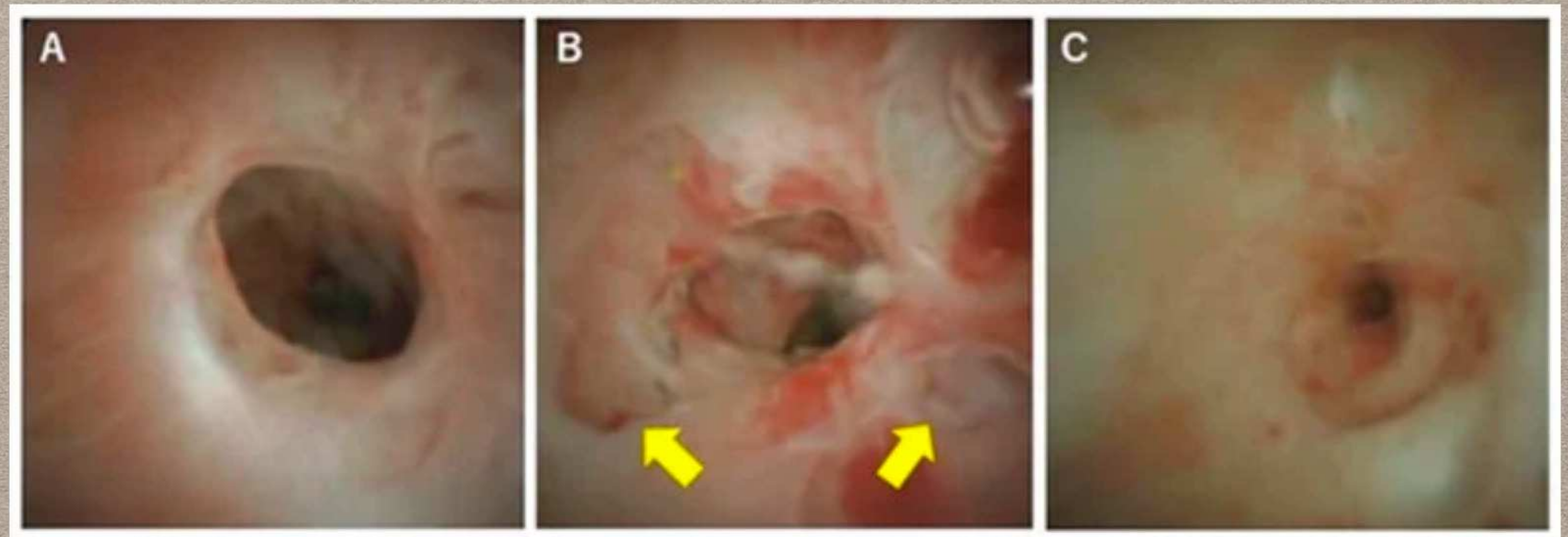

ERCPG -KOLANGIOGRAAFIA (2)

- Multifokaalsed lühikesed striktuurid, peamiselt hargnemisel. **Dominantne** striktuur (ÜSJ stenoos $< 1,5 \text{ mm}$; maksajuhas $< 1 \text{ mm}$)
- **Pärlikee** fenomen -stenooside ja laienenud sapiteede vaheldumine
- **Raaguspuu** fenomen - näha vaid tsentraalsed sapiteed
- **Munakivitee** fenomen -sapiteede seinapidised paksenemised

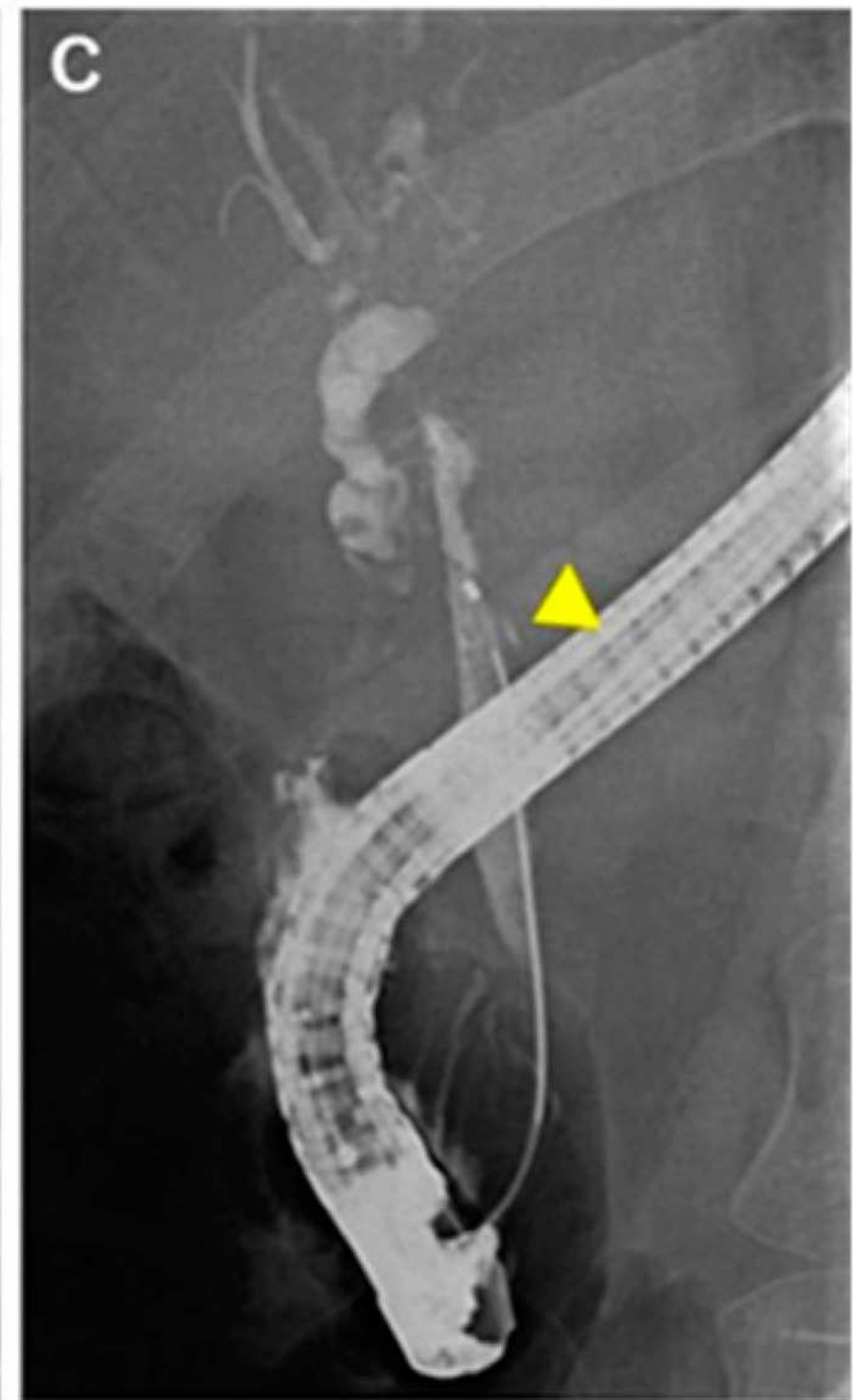
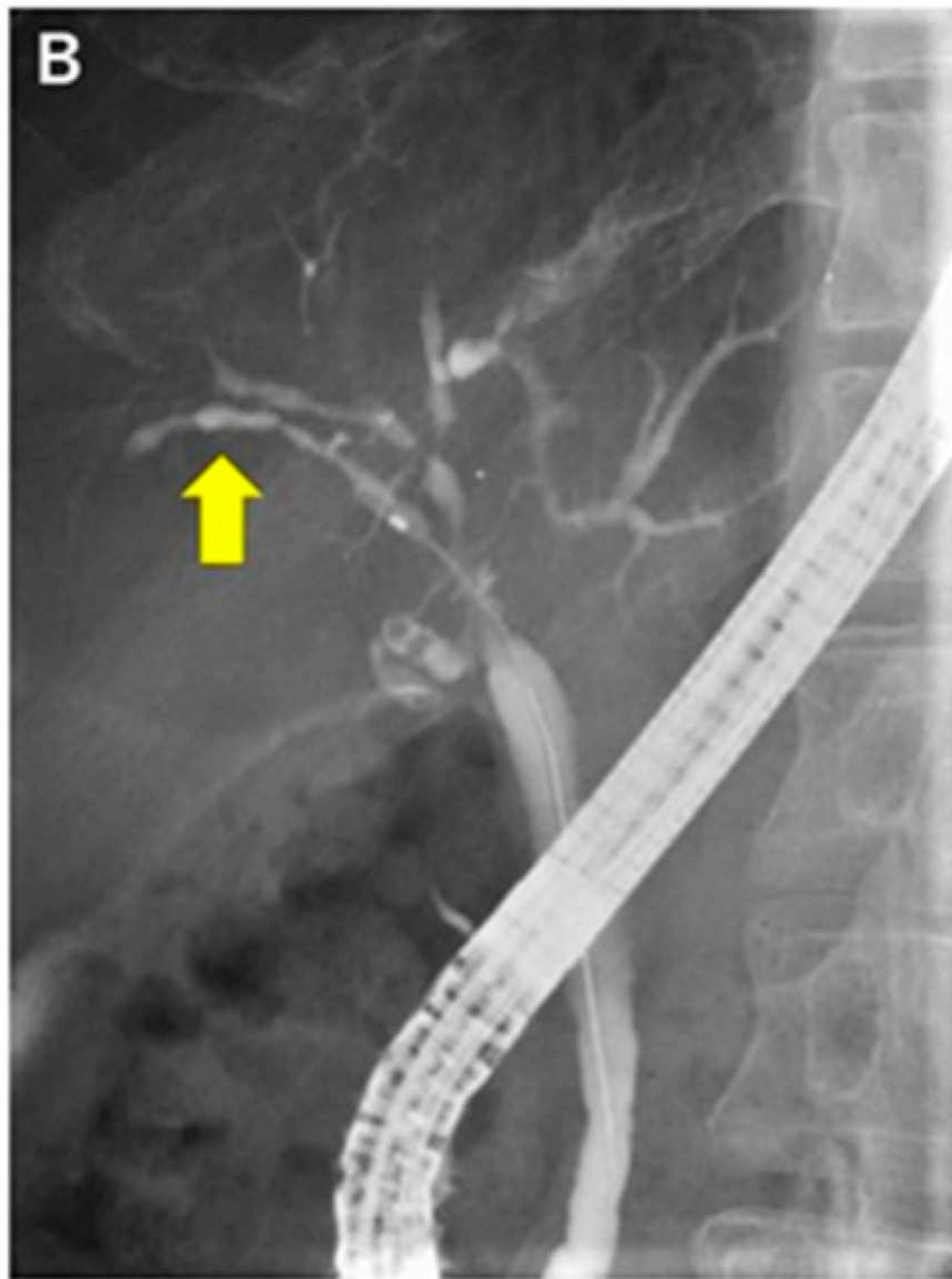
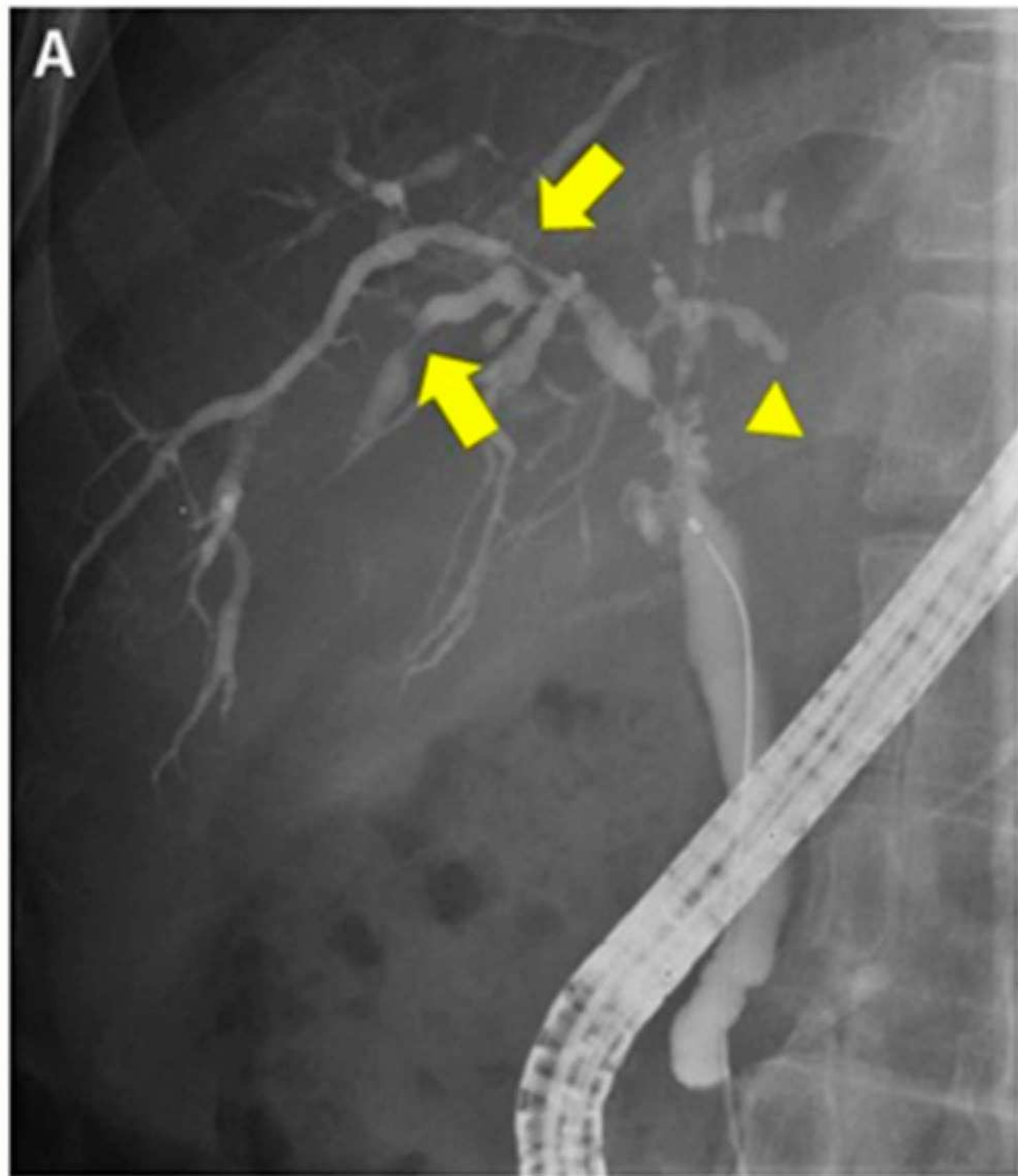

äge kolangiit- limaskesta punetus, haavandid, eksudaat

krooniline kolangiit - armistumine, pseudodivertiiklid, stenoosid

A Noolepea- dominantne striktuur; A ja B nooled - väiksed striktuurid; C noolepea- pseudodivertiikel

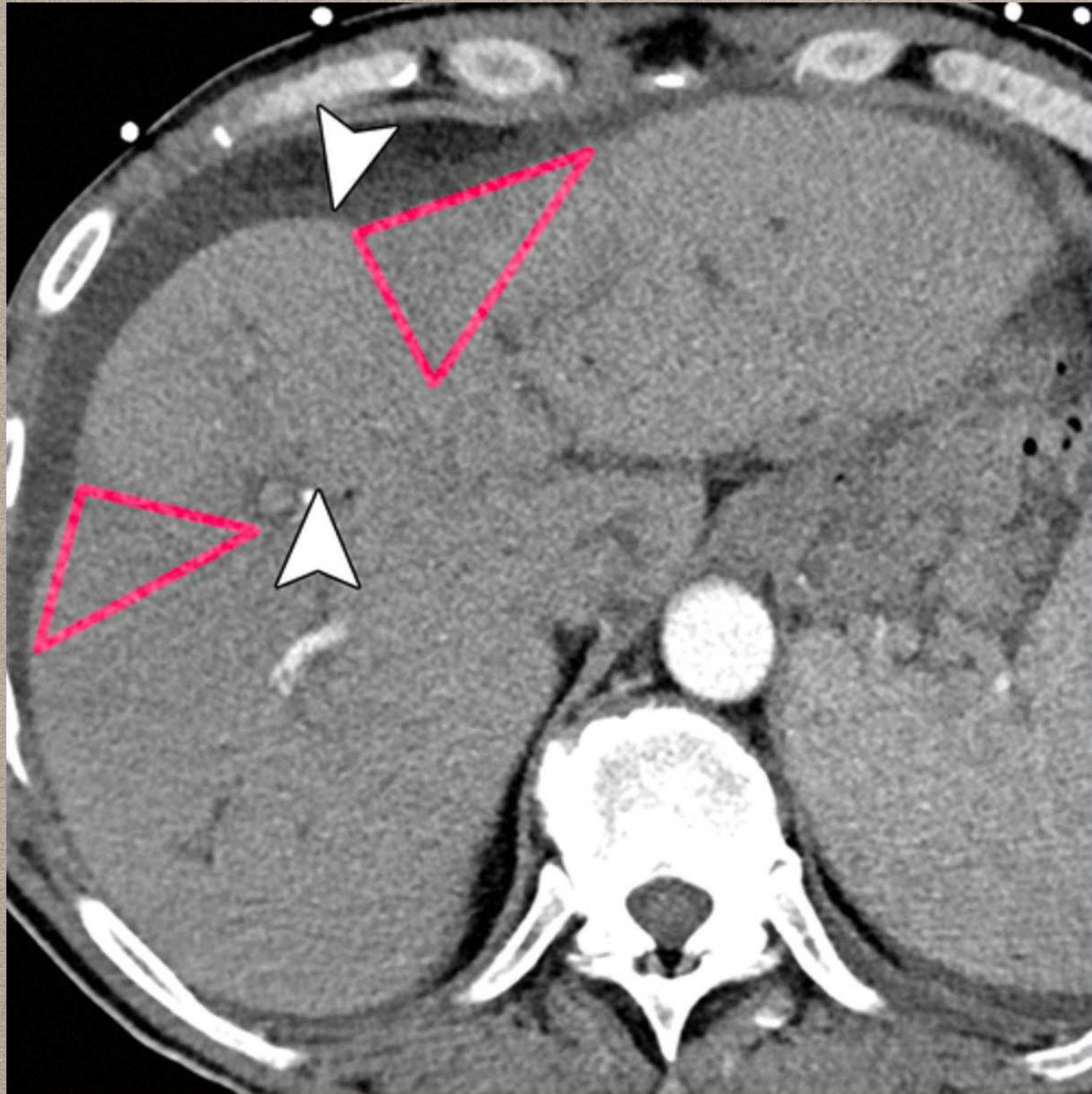
KT-DIAGNOSTIKA(1)

- Annab hea ülevaate kogu kehast - maksa ja põrna suurus, koldeleid, lümfadenopaatia
- Ekstrahepaatiliste sapiteede seina paksenemine, kontrasteerumine
- Intrahepaatiliste sapiteede laienemised-stenoosid ("raagus puu")
- Kiilukujulised fibrootilised alad
- Kroonilises faasis maksa atroofia (vasak sagar); sabasagara hüpertroofia, nodulaarsed kontuurid

Noolepea- ÜSJ juha difuusne seina paksenemine

*Arteriaalse faasi uuringul vähekontrasteeruvad
kiilukujulised alad - fibroos*

noolepea- astsiit

54 a M PSC

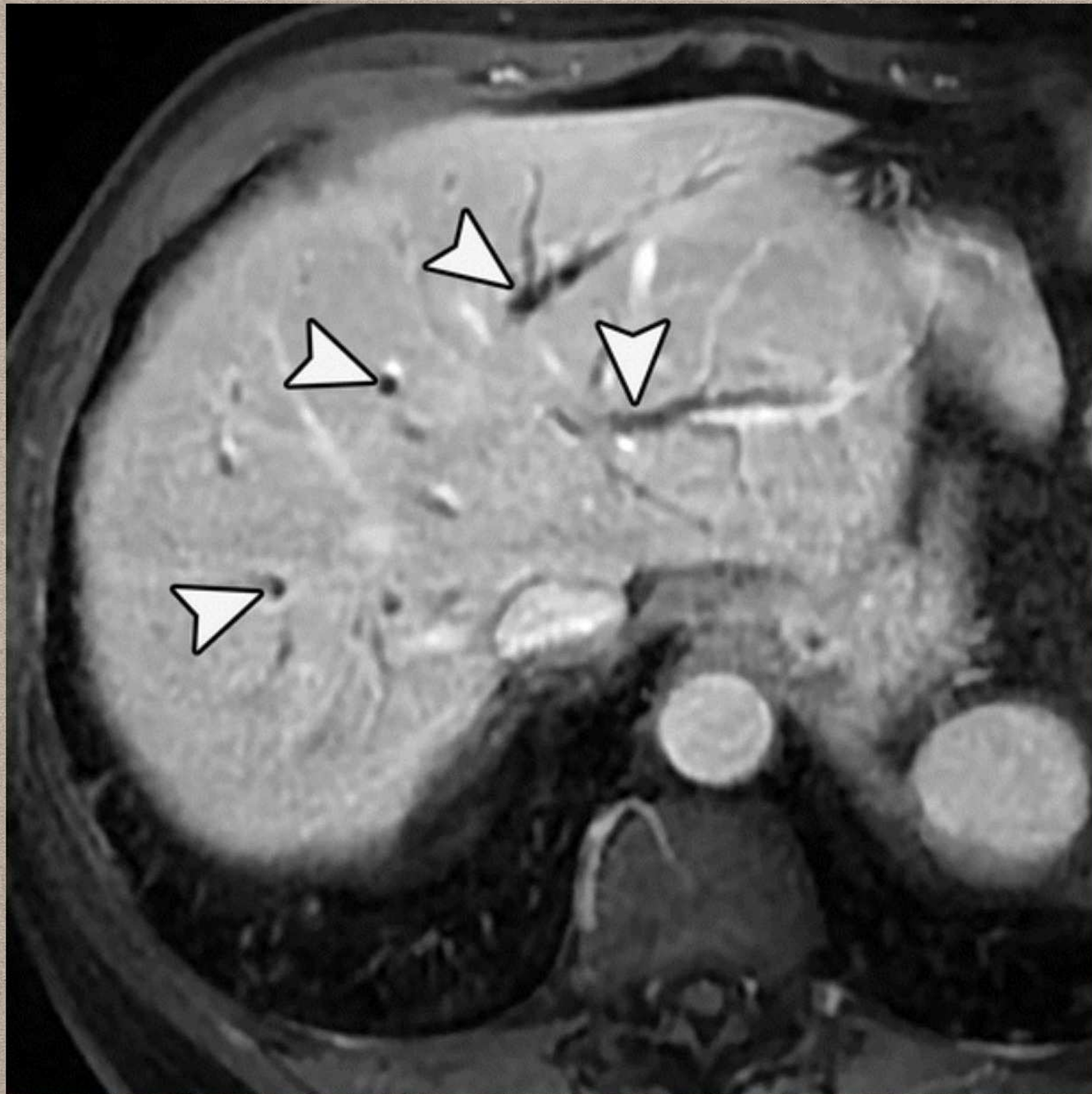
MRT (1)

- **T1** Põletikust haaratud saaras verevarustus muutub-> arteriaalses faasis intensiivselt kontrasteeruv parenhüüm, natiiv T1 hüperintensiivne; perifeersed kiilukujulised alad, mis hilisfaasis kontrasteeruvad (fibroos). Natiivis isointensiivne, arteriaalses faasis periportaalne kontrasteerumine - kolangiit.
- **T2** Fibrootilised kiilukujulised alad ja periportaalne ruum kõrge SI-ga- põletik, turse.
- **DWI**
- **MR-elastograafia**

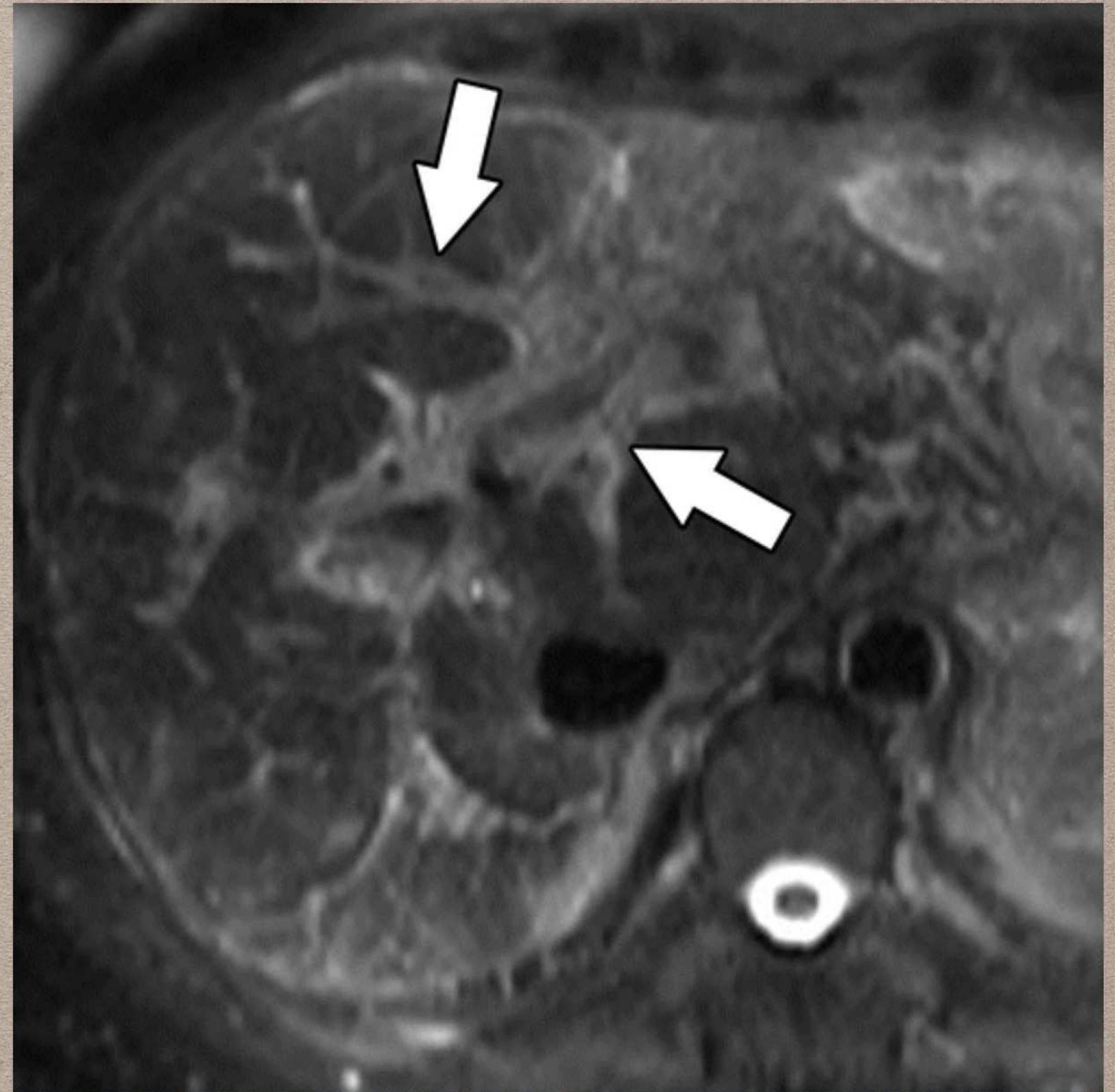

T1 ÜSJ seina paksenemine, kontrasteerumine

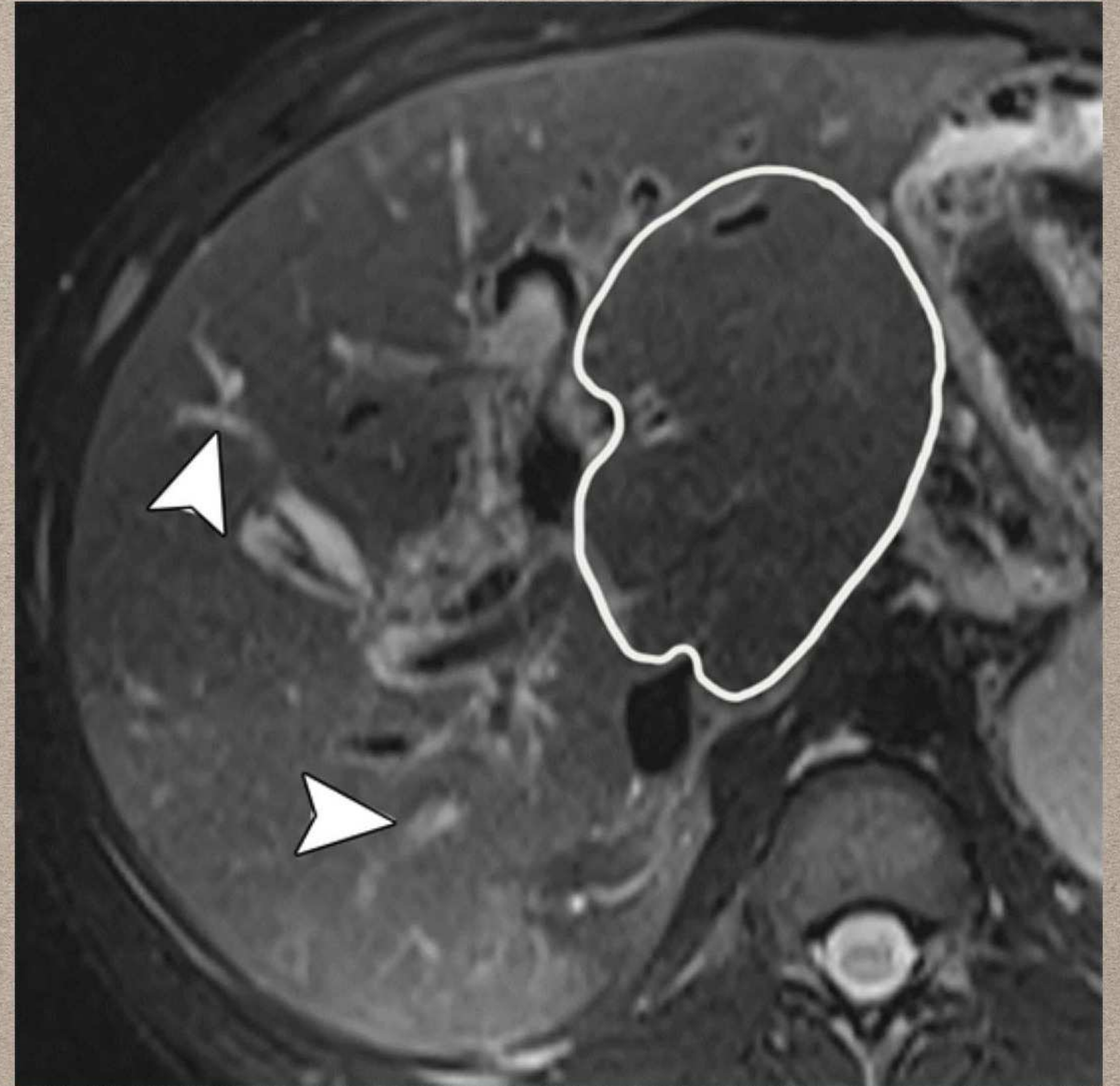
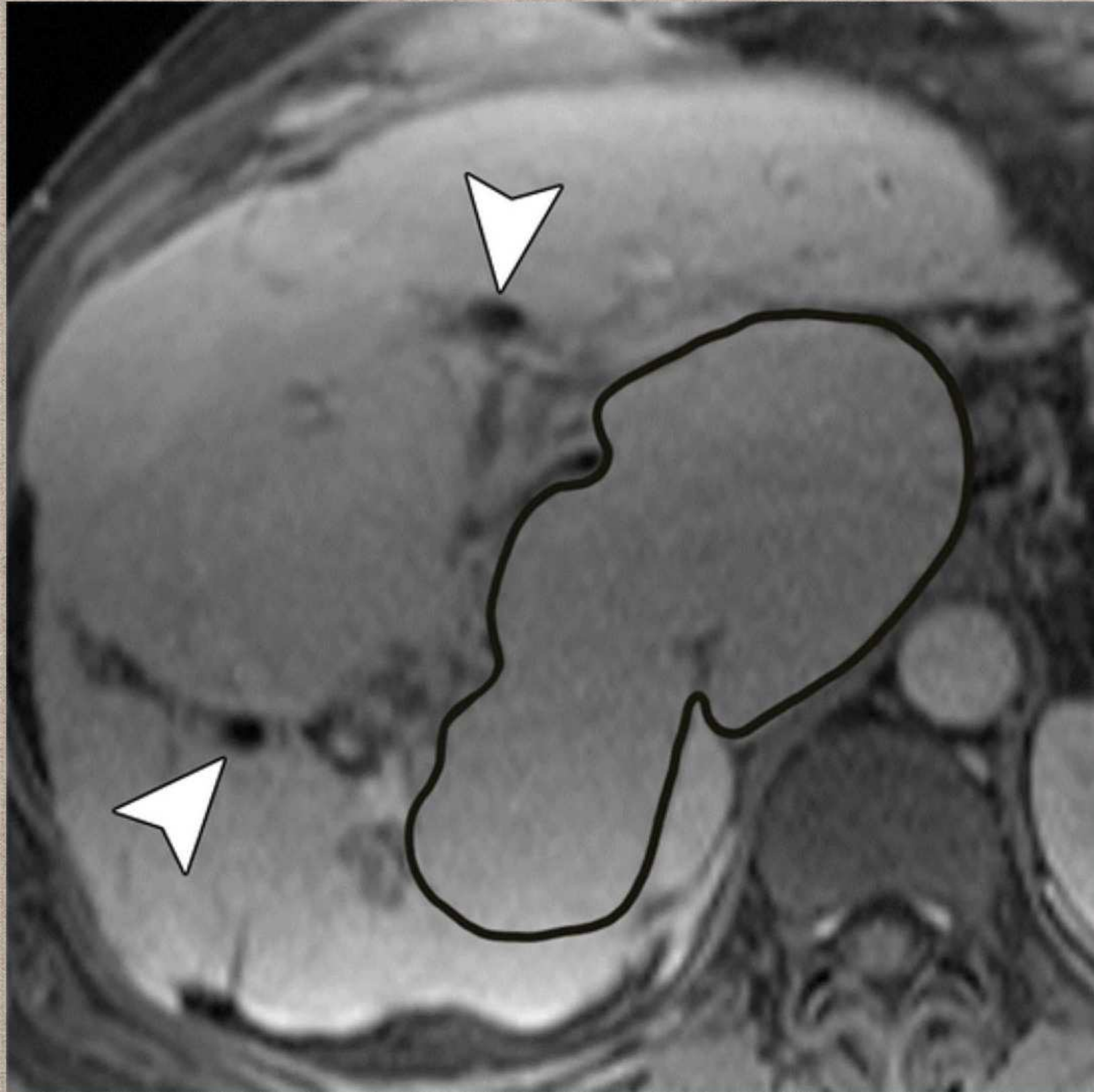

T1 Sapiteede laienemine

T2 periportaalne turse

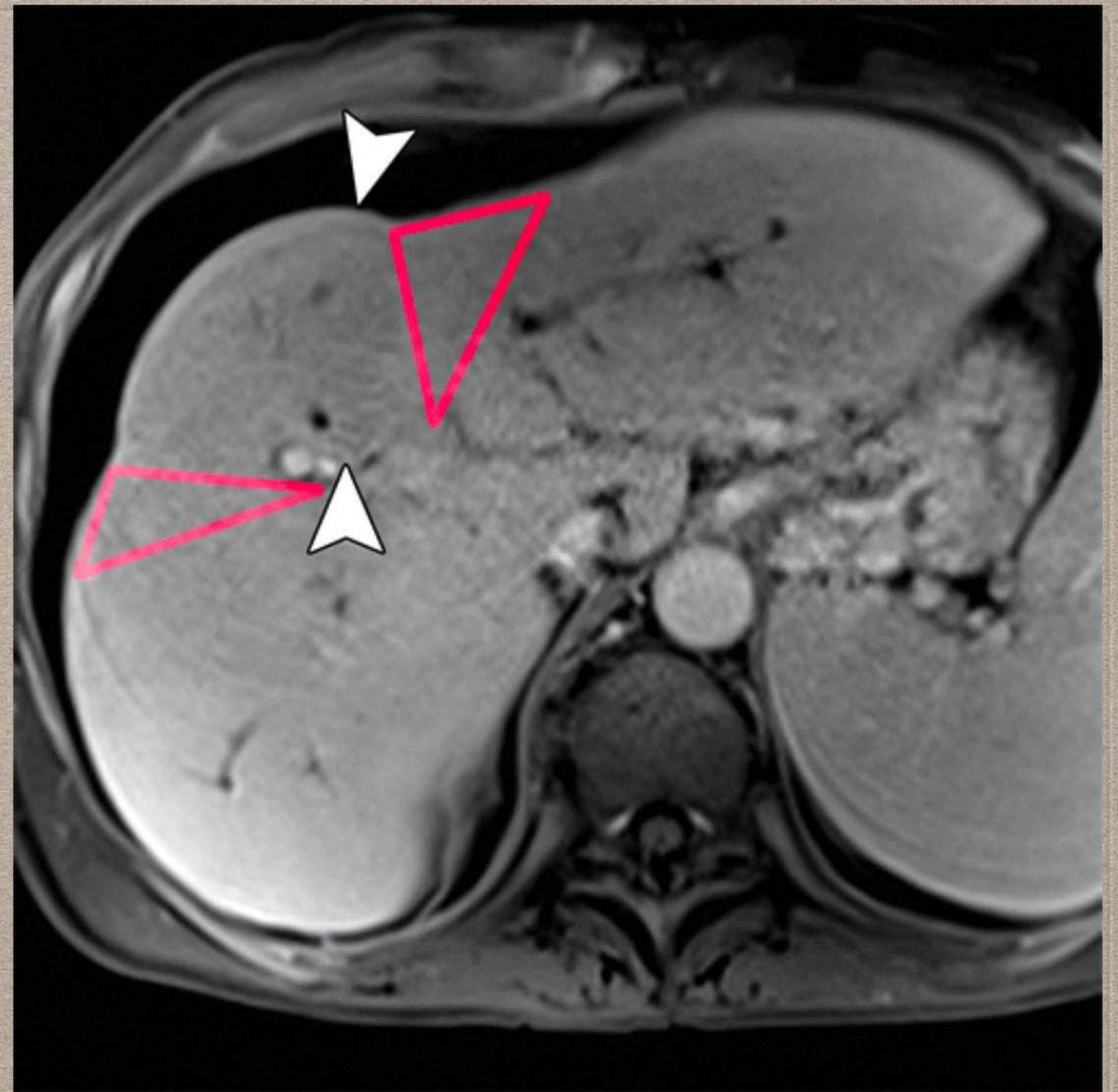
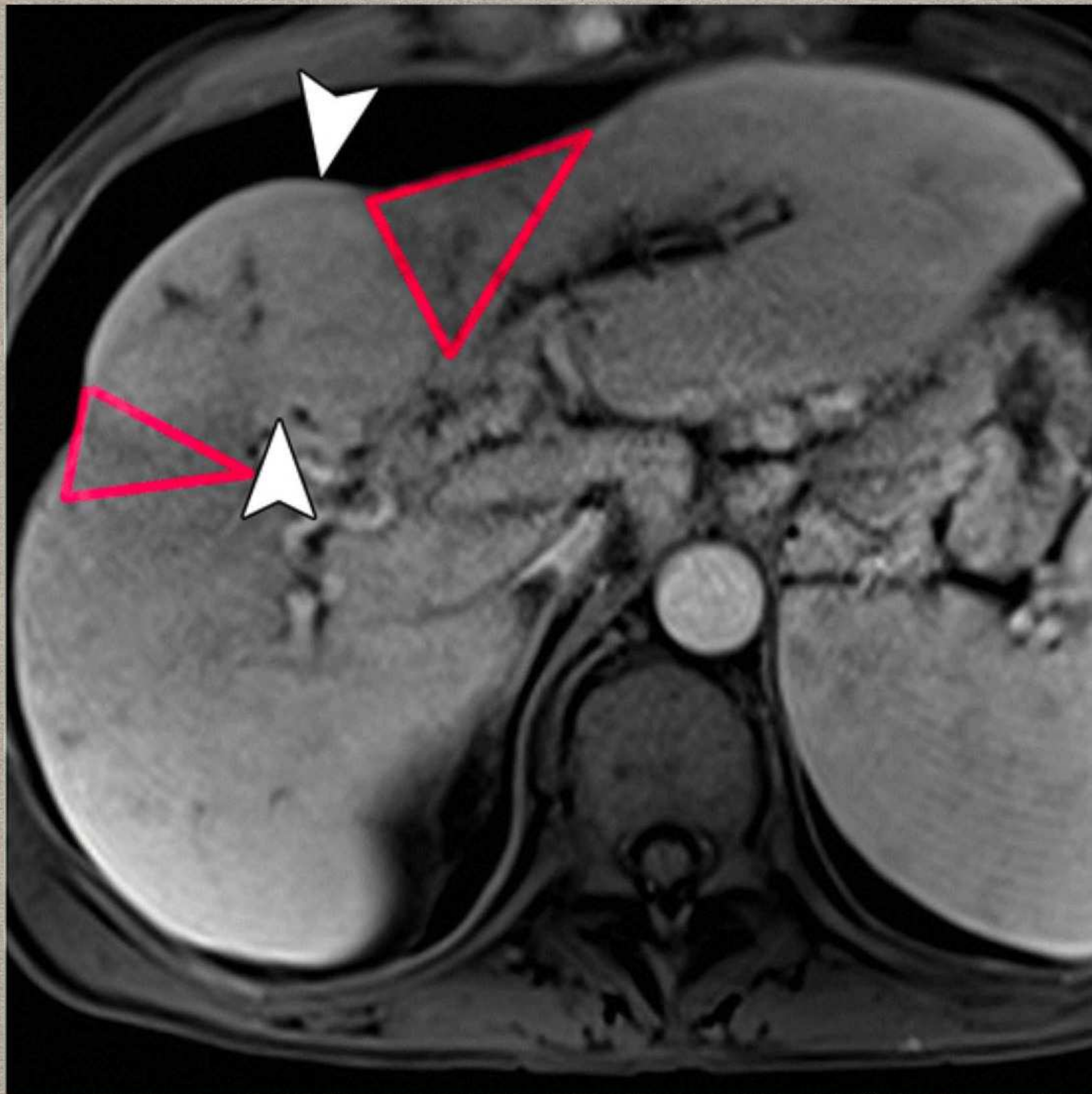

T1 kontureeritud massiivne sabasagara hüpertroofia
Noolepea tähistab sapipteede laienemist

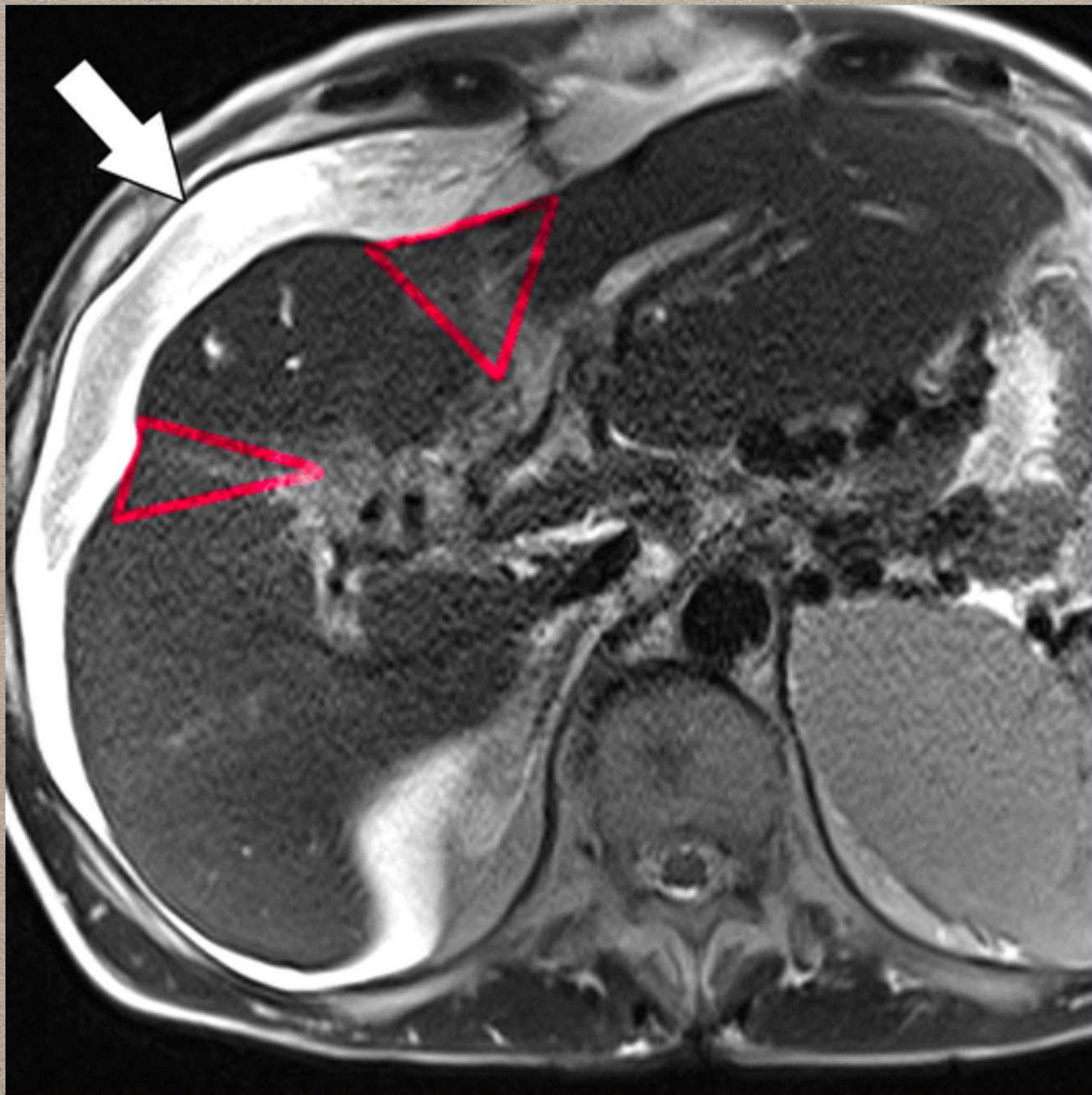
T2

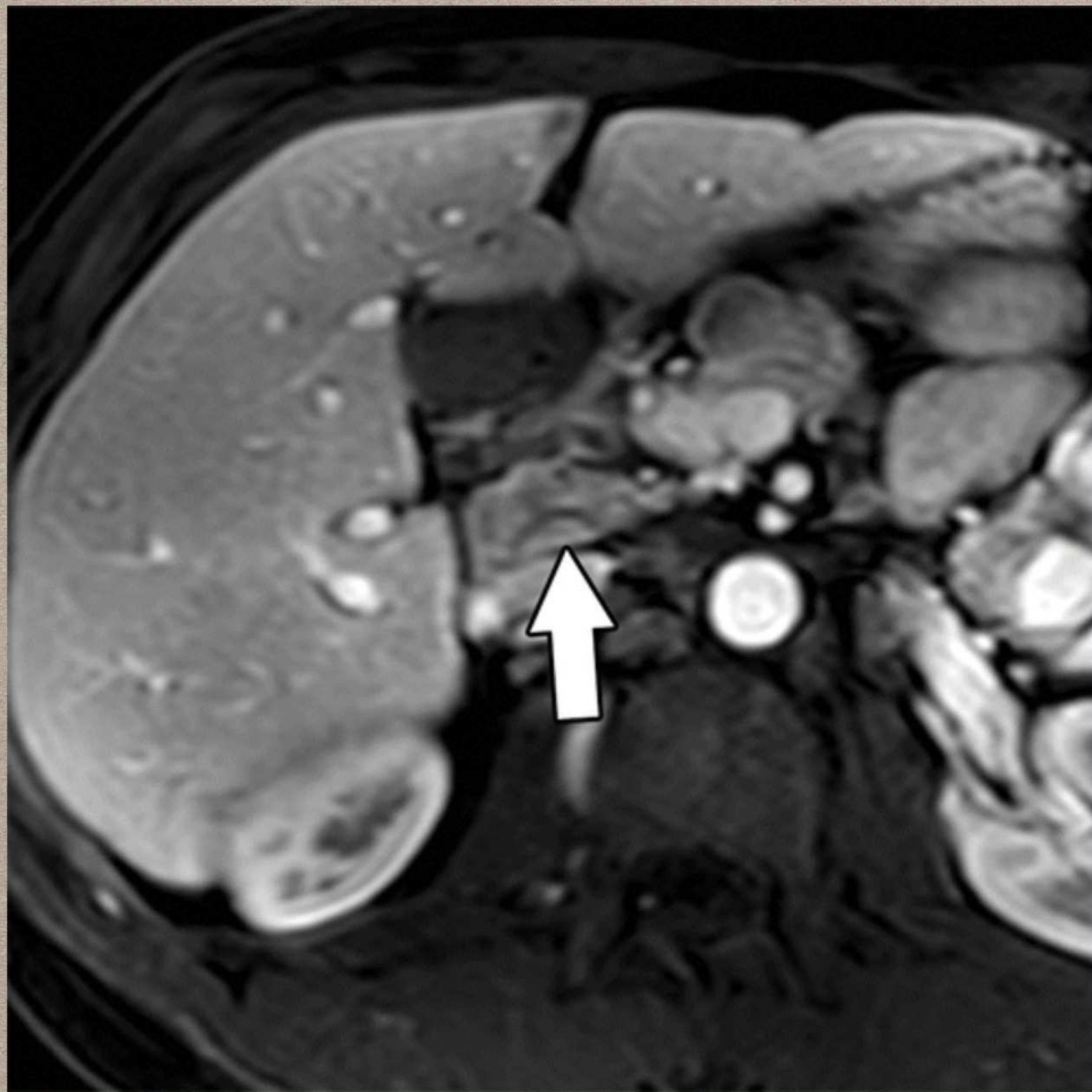
T1 kontrastainega portaalvenoosne faas
 Perifeerne subkapsulaarne heterogeenne kontrasteerumine, segmentaarne hüpertroofia
 (noolepea)

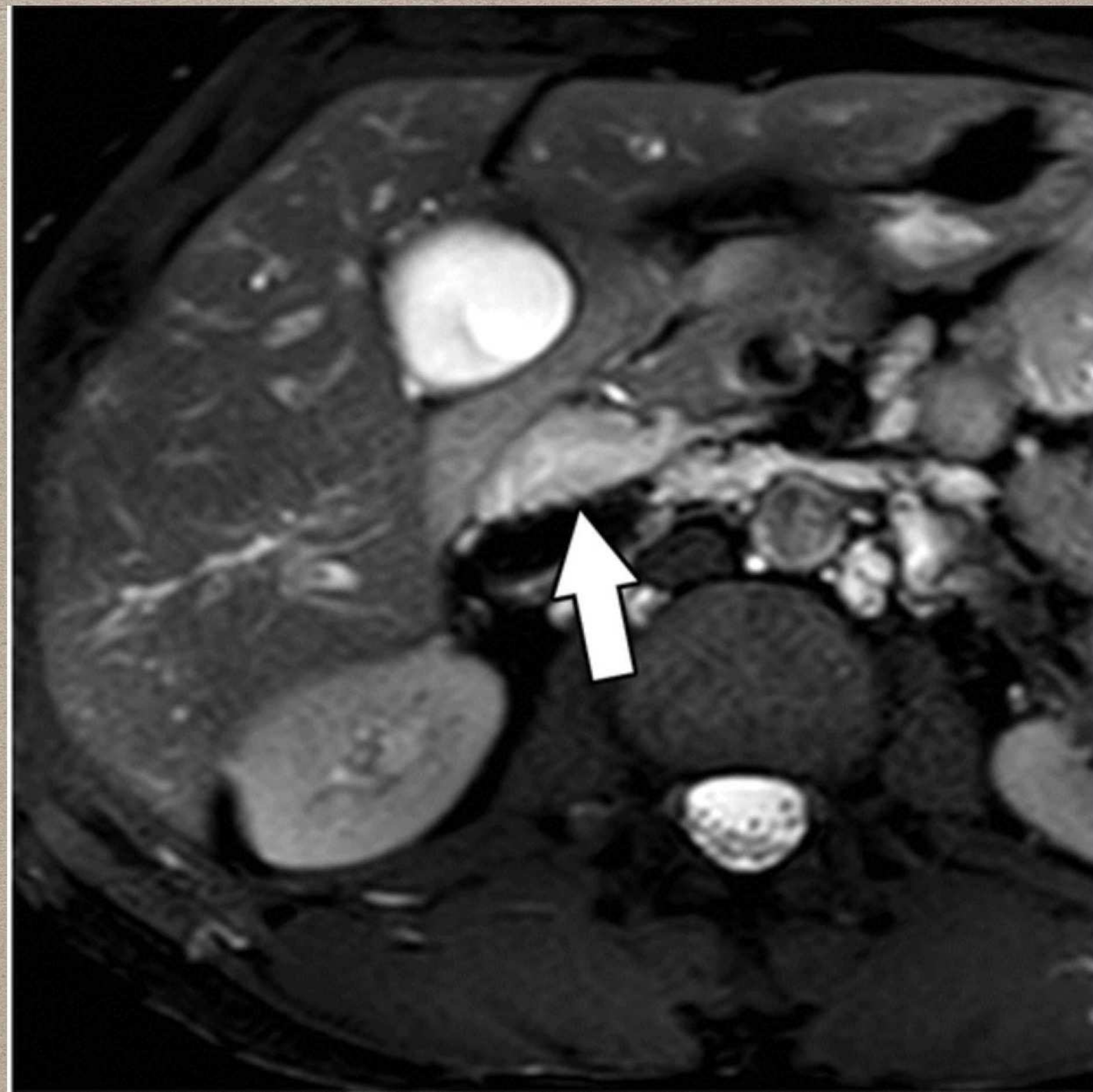

*T2 kolmurkadega on tähistatud
fibrootilised alad; nool - astsiit*

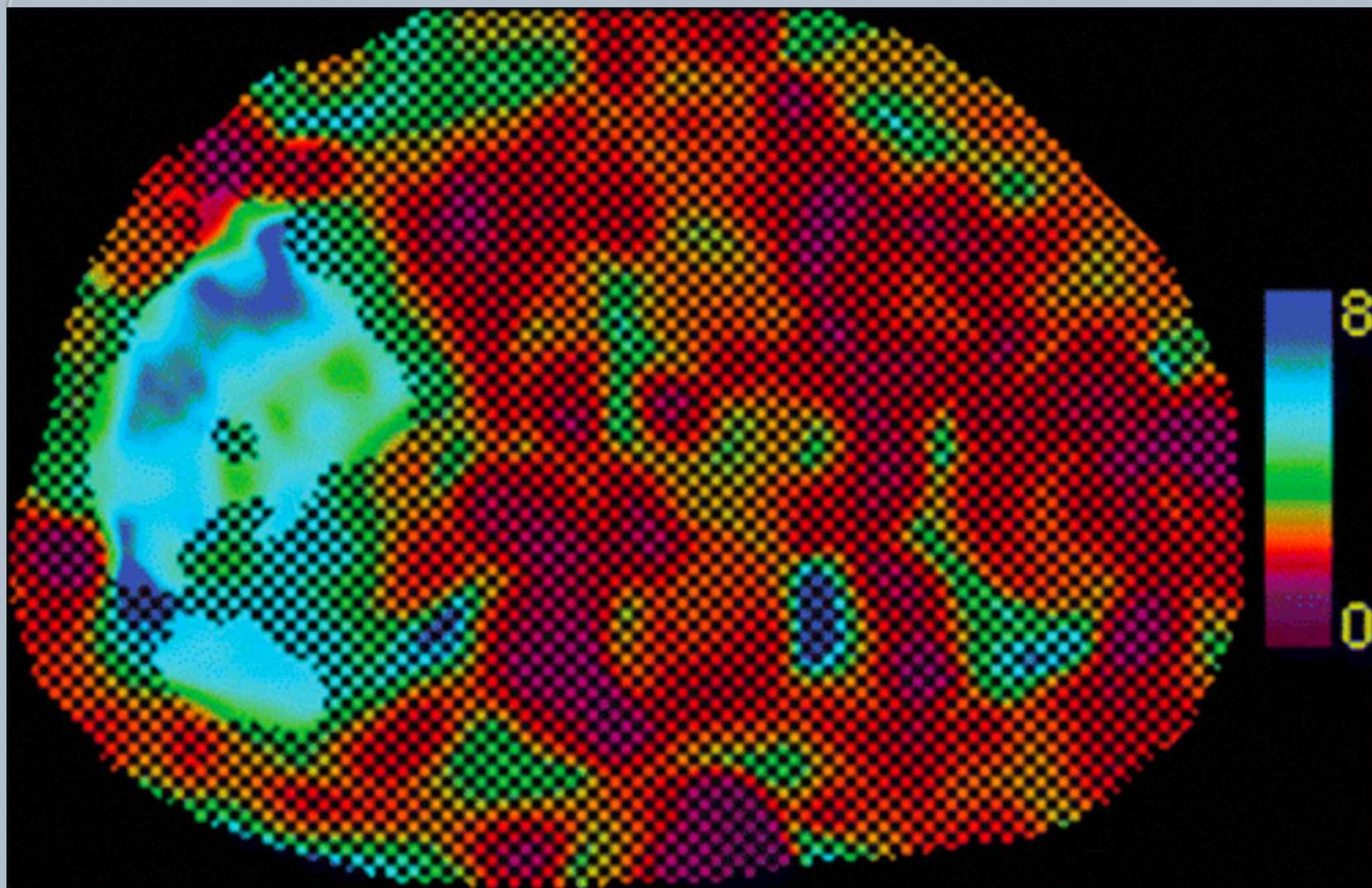

T1 lümfadenopaatia

T2 lümfadenopaatia

MR-elastograafia (3)
57 a M raske PSC 5,52 kPa IV st fibroos